3 Σεπτεμβρίου 2019

Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή· ένα μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς (μέρος 1ο)

Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός

Η Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή

Ο Άγιος Ιωάννης ο Λαμπαδιστής (Φορητή Εικόνα 13ου αιώνα)

Στα όρια της Μητροπολιτικής περιφέρειας Μόρφου (της Κύπρου), στην δεξιά, όχθη του ποταμού Σέτραχου και ανατολικά του χωριού Καλοπαναγιώτης, βρίσκεται η

ιστορική Μονή του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή. Η αρχιτεκτονική των κτισμάτων της, οι εξαίρετες εικόνες και οι τοιχογραφίες που διασώζει συγκεντρώνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τον λόγο αυτό, άλλωστε, είναι ένα από τα δέκα μνημεία της Κύπρου που ανακηρύχθηκαν από την Unesco ως παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, Η Μονή, στην βόρεια πλευρά της οροσειράς του Τροόδους σε υψόμετρο 700 μ., είναι κτισμένη «εις ένα άλλο μέρος της χώρας, ονομαζόμενον εις την λογίαν Ελληνικήν γλώσσα Μυριανθούσα και εις την απλήν λαϊκήν Ελληνικήν Μαραθάσα, δηλαδή πολύχρωμος. ως εκ της ωραιότητος των πολλών και πυκνών δασών και διαφόρων χόρτων, θάμνων και άνθεων. Είναι και τούτο το λαμπρότερον μέρος της Κύπρου, με πολλάς μονάς, ναούς, ιερείς, πολλά δάση, πηγάς και υψηλά όρη, πολύ υγιεινόν κλίμα, λογικούς κατοίκους, ευφυείς, ταχείς εις αντίληψιν, πεπειραμένους εις ανάγνωσιν και ψαλμωδίαν...» σύμφωνα με τον Ρώσο περιηγητή Βασίλειο Μπάαρσκυ, πού επισκέφθηκε την Μονή το 1735.

Η ίδρυση του μοναστηριού ανάγεται στην Μέση Βυζαντινή περίοδο (10ος – 12ος αιώνας), μετά την επανένταξη της Κύπρου στο Βυζαντινό Κράτος το 965 από τον Νικηφόρο Φωκά. Η ιδιαίτερη στρατηγική σημασία του νησιού στην περιοχή μετά την απώλεια της Μικράς Ασίας από τους Σελτζούκους (μάχη του Ματζικέρτ 1071) σε συνδυασμό με την έναρξη των Σταυροφοριών, οδήγησε τους Βυζαντινούς στην οχύρωση της Κύπρου και στην αποστολή ανώτερων αξιωματούχων και μελών της αυτοκρατορικής οικογένειας, ως διοικητών. Με την αρωγή του αυτοκράτορα και των διοικητών του νησιού κτίστηκαν νέες μονές και εκκλησίες, όπως η Μονή της Παναγίας του Κύκκου, η Παναγία του Άρακος, η Παναγία της Ασίνου, η Μονή Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη, η Παναγία στο Τρίκωμο, οι Άγιοι Απόστολοι στο Πέρα Χωριό της Νήσου κ.ά. Η ακριβής ιστορία της ίδρυσης της Μονής δεν είναι γνωστή. Η παλαιότερη γραπτή αναφορά που γνωρίζουμε χρονολογείται στο 1735, όταν την επισκέφθηκε ο Ρώσος μοναχός Μπάρσκυ. Στις Περιηγήσεις του αναφέρει ότι την αδελφότητα αποτελούσαν τότε δέκα μοναχοί. Το μοναστήρι αναφέρεται επίσης το 1788, στην Ιστορία Χρονολογική της Νήσου Κύπρου του Αρχιμανδρίτη Κυπριανού, ως ένα από τα μοναστήρια της Μητροπόλεως Κυρηνείας, στην οποία υπήγετο τότε. Στους κτηματικούς κώδικες της Μητροπόλεως Κυρηνείας (κώδ. Α’ – Β’ 1783 και 1773) αναφέρεται η δικαιοδοσία της Μονής σε τέσσερα μετόχια. Το μοναστήρι διαλύθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα και ενα ευρύχωρο κελλί του χρησιμοποιήθηκε ως αίθουσα διδασκαλίας για τα παιδιά των γειτονικών χωριών. Στο κέντρο του μοναστηριακού συγκροτήματος διατηρείται η παραδοσιακή λιθόστρωτη αυλή. Η μονή που έχει αναπαλαιωθεί διατηρεί στο ισόγειό της ανατολικής πτέρυγας ελαιοτριβείο των χρόνων της Τουρκοκρατίας.

Στην βόρεια πλευρά του μοναστηριού είναι κτισμένο το καθολικό του αγίου

Ηρακλειδίου, το παρεκκλήσι του αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή και το Λατινικό παρεκκλήσι η άλλως του Ακάθιστου Ύμνου. Πρόκειται για τρεις ναούς κτισμένους παρατακτικά. τον ενα δίπλα στον άλλο, οι οποίοι συγκοινωνούν μεταξύ τους. Το καθολικό και το παρεκκλήσι του Λαμπαδιστή στεγάζονται με κοινή ξύλινη στέγη με αγκιστρωτά κεραμίδια, ενώ το Λατινικό παρεκκλήσι είναι ψηλότερο στεγάζεται με άλλη παρόμοια στέγη. Το μοναστηριακό συγκρότημα συμπληρώνουν δύο δυόροφα κτήρια, που αποτελούν την ανατολική και την δυτική πτέρυγά του. Η βελτίωση της οικονομικής κατάτάστασης της Εκκλησίας της Κύπρου και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου του λαού γενικότερα κατά τον 18ο αιώνα επέτρεψε στην στην αδελφότητα να προχωρήσει σε εκτεταμένες ανακαινίσεις και επεμβάσεις. Το 1731 διευρύνθηκε η νότια είσοδος του Καθολικού, με αποτέλεσμα να καταστραφεί η αρχική είσοδος, το τρίλοβο παράθυρο πάνω απ΄ αυτήν και μεγάλο μέρος της τοιχογραφίας με την Ρίζα του Ιεσσαί. Το 1782 η μονή πήρε την σημερινή της μορφή με την ανέγερση του συνοδικού και του κελλιού του ηγουμένου δίπλα από αυτό.

συνεχίζεται...